"Jeg kjenner ingen annen Gud enn han som lå i krybben og som hang på korset": Gud åpenbart i nådens midler i motsetning til den skjulte Gud.

Foredrag ved reformasjonsjubileum-seminar i DELK

Bjerkely menighetssenter 27.-28.1.2017

Knut Alfsvåg

1. Innledning

Jeg vet ikke hvordan det er med dere, men min umiddelbare reaksjon da jeg fikk høre sitatet i overskriften og ble bedt om å holde et foredrag med dette utgangspunktet, var at dette må være et Luther-sitat. Det tenkte jeg ikke bare fordi dette skulle være et foredrag ved et reformasjonsjubileums-seminar, men fordi det høres ut som en måte å uttrykke seg på som er nokså typisk for Luther. Jeg tror ikke sitatet finnes i akkurat denne formen hos Luther, men det er ikke vanskelig å finne formuleringer som ligger ganske nær. Tre eksempler:

I en kommentar til de 15 såkalte gradualsalmene (eller festreise-salmene, Salme 120-134) som Luther gav ut i 1540, leser vi dette i kommentaren til Salme 130:

> Utenfor Kristus må dere lukke øyne og øre og si at dere ikke vil kjenne noen annen Gud enn ham som var i Marias fang og sugde hennes bryster. Hvor denne Gud Jesus Kristus er, der er hele Gud og hele guddommeligheten; her finnes Faderen og Den Hellige Ånd. Utenfor denne Kristus er og finnes ikke Gud noen steder (WA 40^{III},338).

I den såkalte Store Galaterbrevskommentaren fra 1535 leser vi følgende:

> Derfor, når du betrakter rettferdiggjørelsen og drøfter hvor du kan finne en Gud som rettferdiggjør eller aksepterer syndere, da skal du ikke vite av noen annen Gud ved siden av dette menneske Jesus Kristus; grip ham og heng ved ham av hele ditt hjerte samtidig som du legger bort all majestets-spekulasjon. I dette taler jeg som en ekspert som vet hva jeg snakker om (Ego expertus scio, quid dico). . . . Derfor må du med omhu huske at når det gjelder rettferdiggjørelsen eller nåden, hvor det for oss alle dreier seg som om loven, synden, døden og djevelen, så er der ingen annen Gud å kjenne ved siden av denne

inkarnerte og menneskelige Gud. (WA 40[I],78; LW 26,29).

Og vi kan komplettere sitat med følgende utsagn fra en preken over Joh 6 som Luther holdt i 1530:

> Når du griper Kristus, så har du grepet alt og hele guddommen . . . Til det trengs en ydmyk og tom sjel som henger på ordene og ikke søker Gud noe annet sted enn i Kristus som ligger i krybben eller hvor han ellers er, på korset, i dåpen, nattverden eller i tjenesten med å preke det guddommelige ord eller hos min neste og bror; der vil jeg finne ham. (WA 33,81; LW 23,56).

Det jeg kommer til å gjøre i dette foredraget, er å prøve å etterspore hvilke motiver det er som kan få Luther til å si det han her sier. Jeg skal ikke holde noe Luther-foredrag, men jeg skal forsøke å finne ut hvordan det er, det troens blikk på virkeligheten som får Luther til å påstå at han med erfaringens tyngde kan advare mot all form for det han kaller majestets-spekulasjon. Med Bibelen i hånden og erfaringen i ryggen skal jeg altså prøve å vandre langs noen av de samme veier som Luther, sammen med mange andre av kirkens kvinner og menn, har vandret, og se hva det er vi i dag kan oppdage langs den samme veien. Som mål for denne vandringen er jeg ikke primært interessert i hvilke tanker det var Luther gjorde seg, men det evangelium han prøvde å formidle, og hva dette evangelium i dag har å si oss. Denne vandringen skal jeg foreta langs en vei med følgende seks stoppesteder: Skaperen, den skjulte Gud, åpenbaringen, inkarnasjonen, anstøtet og Guds nærvær.

2. Skaperen

Opplevelsen av å være plassert inn i en sammenheng som er større enn oss selv er en helt grunnleggende, allmennmenneskelig erfaring. Vi mennesker er, så langt vi nå kjenner verden, unike i den forstand at vi har en evne til å reflektere over oss selv og vår egen situasjon som ingen andre vesener har. Vi gjør oss tanker om hvor vi kommer fra og hvor vi skal hen, og vi kan uttrykke disse tankene for hverandre og skrive dem ned for andre og for kommende generasjoner. Vi vet ikke om noen andre som driver med slikt.

Et resultat av disse refleksjonene er at vi vet at vi ikke er verdens opphav. Verden er ikke noe vi har funnet på; den var her før oss, og vi er født inn i den, som art og som individer. Dette er ikke kunnskap som det bare er noen få av oss som har; det er en erkjennelse som er felles for alle mennesker til alle tider.

Denne forståelsen av at verden er der før oss og uavhengig av oss har gjort det nærliggende å tenke at den er blitt til ved en guddommelig skaperhandling. Også det er en allmennmenneskelig erkjennelse; alle kulturer og religioner har, så langt tilbake våre kilder går, en forestilling om en eller flere guder som har frambrakt den verden vi befinner oss i. Det er også en forestilling som vanskelig lar seg utrydde; så lenge det står fast at verden ikke er et produkt hverken av menneskets skaperkraft eller dets fantasi, så må verden rent logisk ha sitt opphav i noe annet og større. Ateisme, altså det standpunkt at verden ikke kan være skapt, er derfor et selvmotsigende standpunkt som vanskelig kan hente næring andre steder enn i menneskers negative erfaringer med religion; det er et emosjonelt gudsopprør og en intellektuell selvmotsigelse.

Mennesker har også prøvd å finne ut hva en skal tenke om den eller de guder som har skapt verden. Vil de oss vel? Står de oss i mot? Kan vi blidgjøre dem ved å oppføre oss på bestemte måter, f. eks. ved å bære fram offer til gudene eller ved å være gode mot hverandre? Finner vi det guddommelige ved å prøve å stenge verden ute og lytte oss inn i oss selv? Eller kommer vi Gud nærmest ved å prøve å etterligne Gud i kreativ og lekende selvutfoldelse?

Mange av disse svarene inneholder mye av verdi i den forstand at de åpner for liv i fred og harmoni med verden, oss selv og hverandre. Men det er likevel noen begrensninger ved dem. De er usikre i den forstand at de er menneskers tanker om Gud og det guddommelige basert på refleksjoner over den verden vi ser rundt oss. De er, for å si det med Paulus, forsøk på å erkjenne Guds kraft og guddommelighet på grunnlag av Guds gjerninger i verden (Rom 1,20); de er mennesketanker om Gud. Og så har de en utpreget tendens til å gå i stykker i møte med livets utfordringer. "Når stride stormar mot deg jagar, og mørke hausten synest nær, dei øydest dine rike hagar, i molda morknar blad og bær" (NoS 477; Alfred Hauge). Når det er det som er livsopplevelsens sum, er det ikke så lett å holde fast på tanken om at den Gud som står bak det hele, vil oss vel. Da er det vel så nærliggende å bevege seg fra gudstro til gudsopprør og lande i den konklusjon at den Gud som står bak verdens ondskap og djevelskap, er en Gud en absolutt ikke vil ha noe med å gjøre. Det er nærliggende å tenke seg en Skaper – det er nesten helt umulig

ikke å gjøre det – og når det går oss godt i livet, er vi også nokså tilbøyelige til å tenke godt om Skaperen. Men er det erfaringen av livets velsignelser vi bygger vår gudstro på, da går den fort i stykker når livet går oss i mot og erfaringene med det onde i alt dets velde og makt truer med å overvelde oss.

3. Den skjulte Gud

Bibelen gjør derfor nokså kort prosess med de tanker vi mennesker gjør oss om Gud. Den ber oss se bort fra dem. Ikke fordi de alltid er gale. At Gud har skapt verden, og at han vil vi skal leve i fred og harmoni med den og med hverandre, er rett og godt, så langt det rekker. Men det er, av de to grunner jeg alt har pekt på, ikke et fundament å bygge på; dels fordi det er spekulativt og ustabilt, og dels fordi våre hjemmelagde gudebilder uansett ikke tåler møtet med livets mangfold og ondskapen i alle dens utspekulerte varianter.

Det at vi med våre tanker om Gud aldri når sannheten om ham, uttrykker Bibelen ved å si at Gud skjuler seg for oss; han befinner seg på et sted som for oss er utilgjengelig. I GT er det et særlig fokus på den skjulte Gud i andre del av Jesaja-boken. Her øses det ut spott over mennesker som tilber gudebilder de selv har laget (Jes 44,9-20; samme tanke uttrykkes i Salme 115,4-8). For Gud er en Gud som skjuler seg (Jes 45,15). Derfor må ingen tro de har nytte av de gudebilder de har snekret sammen selv. Disse to tingene er uttrykkelig knyttet sammen: Det er fordi Gud skjuler seg de håndverkere som lager gudebilder, blir til skamme (Jes 45,16).

At Gud befinner seg på et sted som for oss er utilgjengelig, framheves også i Salmenes bok (104,2), men det er særskilt tydelig framme i NT (1 Tim 6,16; det bibelske kjernested for Guds skjulthet). Konklusjonen på det hele er den vi får i slutten av Rom 11 (v. 33-35), hvor Paulus kombinerer sin egen formulering med sitater fra Jesaja- og Jeremia-boken: "Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud! Hvor uransakelige hans dommer er, hvor ufattelige hans veier! Hvem kjente Herrens sinn, og hvem var hans rådgiver? Hvem ga ham noe først så han skulle få noe igjen?"

En av de interessante ting med denne formuleringen er at det er fullt mulig å gi den en rent rasjonell begrunnelse. At den Gud som er opphav til alt som fins, nødvendigvis må befinne seg bortenfor vår intellektuelle og emosjonelle kapasitet, er i grunnen en helt selvinnlysende påstand. Selvfølgelig må det være slik. Vi kan ikke tenke oss fram til Gud, på samme måte som

vi heller ikke kan tenke oss fram til hvordan en skulle bære seg ad for å skape verden. Selvfølgelig er menneskers forsøk på å lete seg fram til Gud på egen hånd tankespinn og drømmerier uten rot i virkeligheten. Når en blir tvunget til å ta denne tanken inn over seg, er den i grunnen helt selvinnlysende. Det fins mennesker som tenker slik, og Bibelen gir dem sin anerkjennelse. I sin tale i filosofiens høyborg, på Areopagos-høyden i Aten, viser Paulus til alteret for den ukjente Gud og uttaler seg anerkjennende som dem som tilbad der (Apg 17,23). De hadde skjønt noe; de visste at de ikke visste og ble stående ved den erkjennelsen uten å prøve å skjøte på med egne påfunn.

Problemet er bare at vi mennesker har så vondt for å la det bli med det. Vi klarer ikke å stoppe i tide; vi må alltid prøve å finne ut hvordan det hele henger sammen og hvordan den Gud er, som er opphav til det hele. Vi klarer ikke å la være skjøte på med egne påfunn; vi lager oss guder i vårt eget bilde og faller ned og tilber dem. Men det vi da i realiteten gjør, er å tilbe oss selv.

Det stod et tre i hagen som lovet å gjøre dem som spiste av det lik Gud ved å gi dem den samme innsikt i det gode og det onde som den Gud har. Det er derfor ikke uten grunn at Bibelen framstiller det å spise av dette treet som selv ursynden; det er den fristelsen vi aldri klarer å stå imot (1 Mos 3,5-6). Kunnskapstreet lover oss innsikt i veien til guddommelighet; det lover oss oppfyllelsen av vår skjulte drøm: Å gjøre oss selv til guder, å bli som Gud selv. Det er nettopp derfor det er så forlokkende; det er nettopp derfor vi aldri klarer å holde fingrene våre fra det: Vi klarer ikke å la den skjulte Gud forbli skjult; vi prøver å trenge oss fram til ham. På den måten avslører vi imidlertid ikke Gud; vi avslører ikke noe annet enn oss selv. Vi viser at alle våre forsøk på å finne Gud på egen hånd bare er mer eller mindre sublime forsøk på å dyrke oss selv.

4. Åpenbaringen

Det er derfor ingen vei fra oss til Gud; skal vi i det hele tatt ha et gudsforhold som er noe annet og mer enn selvdyrkelse, må Gud komme til oss. Bibelen er fortellingen om hvordan det skjedde, og hvilke konsekvenser det fikk. Først kom Gud til Abraham for å utbre sin velsignelse til alle folk gjennom hans etterkommere (1 Mos 12,2-3), og i 1 Mosebok følger vi historien om dette løftet gjennom fire generasjoner. I 2 Mos gjentas løftet, men nå får det en tydeligere form, og avgrensningen overfor den menneskesentrerte religiøsiteten blir mye skarpere. Du skal holde deg

til meg, sier Herren Gud, jeg som har ført deg ut av Egypt, og ikke gjøre deg noe gudebilde på egenhånd (2 Mos 20,2-5a). Gud definerer seg selv ved fortellingen om sine gjerninger, og vil derfor ikke identifiseres ved noe av det som fins i verden. Gud er opphav til alt som fins; en kan derfor ikke ta ut ett element eller ett fenomen og guddommeliggjøre det uten å drive avgudsdyrkelse. Men han våker over sitt løfte og bringer det til fullendelse; derfor er det fortellingen om løftet og dets historie som er det eneste holdbare fundament for en rett gudstro. Dette prinsippet fastslås gjennom lovåpenbaringen ved Sinai, og det skjer ikke noe i den bibelske overlevering siden som rokker ved dette grunnprinsippet.

Fremdeles befinner vi oss imidlertid innenfor det som det i prinsippet burde være mulig å tenke seg fram til, og som det derfor også er mulig å gi en rent rasjonell begrunnelse. At Gud befinner seg bortenfor vår erkjennelsesevne, er en selvfølge; det er da også fanget opp i ordspråk som "mennesket spår, men Gud rår". At den Gud som slik befinner seg der vi ikke kan komme, selv skulle bryte ut av sin isolasjon og åpne en vei fra seg til oss, er det også godt mulig å tenke seg, selv om vi selvsagt ikke kunne vite det før vitnesbyrdet om at dette faktisk har skjedd, har nådd oss. Det fritar oss heller ikke fra kravet om å prøve å skille mellom det som faktisk er fortellingen om Guds åpenbaring og det som bare er menneskers fantasier om Gud; det er et problem vi alltid står ovenfor, og som slett ikke alltid er enkelt å løse. Men prinsippet om nødvendigheten av en guddommelig åpenbaring er et prinsipp som rett gudstro og rett gudsdyrkelse aldri kan gi slipp på. Finnes det i det hele tatt en rett gudstro, så må den være basert på Guds åpenbaring av seg selv. Uavhengig av spørsmålet om hvor vi finner denne åpenbaringen, er dette prinsippet helt uoppgivelig, og det av rent rasjonelle grunner. Gudstro uten åpenbaring i form av fortellingen om Guds gjerninger vil aldri bli noe annet enn spekulasjon og menneskelig selvdyrkelse. De som sier noe annet, viser bare at det de fremdeles strever med en gud laget i deres eget bilde.

5. Inkarnasjonen

I NT presiseres fortellingen om Guds åpenbaring gjennom evangeliet om at han selv kommer til oss som et menneske. For første gang beveger vi oss da definitivt utover grensen for det som det er mulig for mennesker å tenke seg; dette er, sier Paulus, fortellingen om det som ikke oppkom i noe menneskes hjerte og heller ikke kunne bli til der (1 Kor 2,9). Samtidig gir jo fortellingen

om inkarnasjonen god mening når det først er åpenbart; skal Gud vise seg for oss, kan han jo ikke gjøre det på en mer entydig måte enn å bli en av oss.

Inkarnasjonen er derfor det sted hvor Gud definitivt trer ut av sin skjulthet og viser seg for oss, og NT gjør da også denne sammenhengen helt entydig og klar for oss: "Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Fars favn, han har vist oss hvem han er" (Joh 1,18). Samtidig er dette også det definitive kriteriet som skiller fortellingen om Guds faktiske åpenbaring fra den menneskelige religiøsitetens forestillinger om hvordan Gud kan tenkes å ha åpenbart seg. Er dette en fortelling om Gud som kommer til oss som et menneske? Det er det spørsmålet vi må stille i møtet med all religiøsitet og alle livssyn. Om svaret på det spørsmålet er ja, da er det Guds åpenbaring det dreier seg om. Er det en fortelling om noe annet, er det drømmer og spekulasjoner. Også dette kriteriet er helt tydelig oppstilt i NT: "På dette kjenner dere Guds Ånd: Hver ånd som bekjenner at Jesus Kristus er kommet i kjøtt og blod, er av Gud" (1 Joh 4,2). Og for å gjøre det overtydelig, er det samme også formulert negativt: "For det er gått mange forførere ut i verden, slike som ikke bekjenner at Jesus Kristus er kommet i kjøtt og blod. Dette er forføreren, Antikrist!" (2 Joh 1,7).

Noen vil kanskje innvende mot dette at forestillinger om at Gud framtrer i menneskeskikkelse også fins i andre sammenhenger; dette er faktisk en ganske utbredt ide i mytenes verden. Men ser vi nøyere etter, vil vi se at disse mytene på viktige punkter skiller seg fra evangelienes fortellinger om Jesus. Den eller de guder som her opptrer i menneskeskikkelse, er på langt nær så skarpt avgrenset overfor det skapte som Bibelens Gud; det fins ikke noe forbud mot å gjøre seg gudebilder hva disse guder angår. Og fortellingene befinner seg også tydelig i mytenes litt uklare fantasiverden; her har vi ikke en fortelling om faktisk begivenheter presist lokalisert i tid og rom som evangelienes fortellinger om Jesus. Spennet og dramatikken i den nytestamentlige åpenbaring er derfor en helt annen: Det er den evige og uforanderlige Gud, som er opphavet til og derfor forskjellig fra alt som fins, som her blir menneske av kjøtt og blod; den evige blir en av oss. Derfor måtte også de som laget de oldkirkelige bekjennelsene som prøver å fastholde inkarnasjonens mysterium, gi opp forsøket på finne et begrepsspråk som fanger motsetningene; de måtte nøye seg med å gjengi fortellingen med noen få fortolkende hint om hvordan den er å forstå: "sann Gud av sann Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen". Det er derfor ikke tilfeldig at andre trosartikkel både i Nikenum og Apostolicum består av en kortfattet gjengivelse av evangeliefortellingen. Det er, som det allerede ble fastslått i 2 Mos 20,

fortellingen om Guds gjerninger som er fundamentet for et rett gudsforhold, ikke spekulasjoner om hvordan Gud er eller hvilke tankemessige konstruksjoner vi kan gjøre oss. Det er et nokså kort skritt fra 2 Mos 20, som sier at Israels gudsforhold må baseres på fortellingen om Gud om fridde dem ut fra Egypt, til Apostolikum og Nikenum, som insisterer på at vårt gudsforhold må baseres på fortellingen om hvordan han i Jesus ble en av oss.

6. Inkarnasjonen og Guds skjulthet: Anstøtet

Det er imidlertid viktig at vi holder klart for oss hva inkarnasjonen er og hva den ikke er. Gjennom inkarnasjonen trer Gud fram for oss med ny klarhet og entydighet. Det er noe NT gjentatte ganger framhever, f. eks. i Hebr 1,1. Men inkarnasjonen opphever ikke skjultheten i den forstand at alt ved Gud nå blir entydig og klart for oss. Tvert imot; inkarnasjonen skjerper skjultheten ved at mysteriet settes på sin ytterste spiss: Gud er på en gang både den evige, uforanderlige Gud og ett enkelt menneske underlagt tidens og rommets begrensninger. Den spenningen gjør ikke NT noe forsøk på å løse opp for oss. Det er heller slik at den skjerpes.

Et viktig aspekt ved Guds skjulthet i GT er at det ikke gjøres noe forsøk på å gi en teoretisk løsning på det ondes problem. Tvert imot bekjenner Asaf i Salme 73 at han ved å betrakte de ugudeliges framgang og de troendes motgang var nær ved å snuble og falle. Dette problemet skjerpes i NT ved det som der sies om fortapelsens mulighet. Det ondes problem gjelder altså ikke lenger bare spørsmålet om hvordan den gode Gud kan la det gå de ugudelige bedre i denne verden; nå får den troende i tillegg spørsmålet om forholdet mellom Guds kjærlighet og den evige fortapelse å stri med. Ingen av de nytestamentlige forfattere gjør den minste anstrengelse for å løse det spørsmålet for oss. I stedet stilles problemet så skarpt som mulig; både Guds makt og kjærlighet på den ene siden og fortapelsens realitet på den andre stilles klart og tydelig fram for oss. Og der forlater de nytestamentlige forfattere oss; har dette problemet i det hele tatt en løsning, ligger den uansett bortenfor det vi har muligheter for å fatte.

Dette problemet er beslektet med et annet problem som gjentatte ganger møter oss i evangeliene, nemlig den motsetning som er innebygget i Jesu person og gjerning. Han framtrer som Messias, han gjør under, han helbreder, og han underviser med autoritet. Samtidig er han tilsynelatende et helt vanlig menneske, og alle de problemer menneskene på hans tid hadde å stri med, fra sykdom til romersk okkupasjon, forblir like uløste som før. Han lover det evige liv, men

så er alt tilsynelatende ved det gamle, og han som lover det, er jo bare en av oss.

Det gjorde at Jesu virke til syvende og sist framsto som en provokasjon, noe han åpenbart var vel klar over og ikke gjorde noe for å hindre: "Salig er den som ikke tar anstøt av meg" (Matt 11,6; 1930-oversettelsen). Det var det til syvende og sist ingen som ikke gjorde; til slutt stod Jesus alene igjen. Alle andre var blitt fiender som enten hengte ham på et kors og tok livet av ham eller stod som passive tilskuere og så at det skjedde. Så voldsom var altså inkarnasjonens provokasjon, så uutholdelig var de motsetningene som var innebygget i Jesu person og gjerning at de rett og slett ble uutholdelige, og de provoserte så seg ikke annen råd enn å ta livet av ham.

En ting var at de på en måten mot sin vilje bidrog til å oppfylle hensikten med Jesu liv, slik at han kunne bringe det fullkomne offer for alle mennesker synder en gang for alle. I vår sammenheng er det imidlertid vel å interessant å se på kraften i den provokasjon og det anstøt som ligger i at Gud aldri åpenbarer seg for oss på en slik måte at han opphever skjultheten. Gud forblir utilgjengelig og uerkjennbar for oss. Han slipper oss aldri inn på seg på en slik måte at regnskapet går opp og vi får se alle hemmeligheter avslørt. Målsettingen fra Edens hage, å tilrane seg den fulle innsikt i forholdet mellom det onde og det gode ved å spise av kunnskapstreet, forblir like uoppnåelig.

Det er ingen ting ved åpenbaringen som opphever denne motsetningen; tvert imot skjerpes den ved at Gud velger å åpenbare sin evige og uforanderlige kjærlighet ved å bli et menneske underlagt tidens og forgjengelighetens lov. Derfor kan da også Paulus si at "den som mener å ha forstått noe, ennå ikke har forstått det slik han burde" (1 Kor 8,2). Derfor står vi overfor det valg at vi enten lar oss provosere, eller så velger vi å leve med skjultheten slik den er avdekket og fastholdt gjennom inkarnasjons-åpenbaringen. Enten holder vi oss til barnet i krybben og mannen på korset som Guds åpenbaring av seg selv for oss, og må da avfinne oss med at løsningen på livets mysterier, inkludert det ondes problem som en intellektuell utfordring og praktisk realitet, er like utilgjengelig for oss som den er for de vantro. Eller så lar vi oss provosere og velger bort den guddommelige skjulthets-åpenbaring til fordel for et gudsbilde som er enklere å håndtere og kanskje også mer teoretisk tilfredsstillende. Noe tredje gis ikke; det er i spennet mellom disse to muligheter vi mennesker må leve våre liv. Enten vi liker det eller ikke, så er det den situasjonen vi er satt inn i.

7. Guds nærvær

Fra en side sett er vi fremdeles ikke kommet lengre enn Israels folk foran Sinai. Utfordringen er fremdeles å holde fast på fortellingen om Guds utfrielse som fundamentet for tro og liv og la være å lage oss våre egne gudebilder basert på de brokker av erfaringer og innsikt som flyter rundt i våre liv. Samtidig er vi selvsagt kommet lengre i den forstand at fortellingen om utfrielsen er blitt så mye mer presis og meningsfylt. Vi har ikke bare fortellingen om fiendehæren som druknet å forholde oss til; vi har fortellingen om Guds Sønn som ble menneske, som sonet for våre synder med sitt eget liv og som på den tredje dagen stod opp fra graven for å føre oss til det evige liv hos Gud. Men fremdeles gjelder det at vi vandrer i tro uten å se (2 Kor 5,7). Vi har fremdeles "skatten i leirkar", så det kan blir klart at kraften er "fra Gud og ikke fra oss selv" (2 Kor 4,7).

Derfor lever vi med problemene, vi ser ikke hvordan Gud har tenkt å løse dem, og skjønner ofte, svært ofte, ikke hvorfor han tilsynelatende ikke gjør mer med dem enn han gjør. Kristne forfølges, hele kirkesamfunn utryddes, og Gud griper ikke inn. Det har pågått i århundrer, og i deler av verden er også dette problemet blitt skjerpet i vår tid. Kristne rammes av sykdom og ulykker, og vi kan ofte – som Asaf før oss – bare undre oss over det ofte går de åpenbart ugudelige og vantro så mye bedre. Hva er det vi får til trøst? Vi får det gamle evangelium om ham som ble født og døde og stod opp igjen den tredje dagen. Og hvordan får vi det formidlet? Vi får det formidlet i form av en mer eller mindre vel forberedt prest på prekestolen hver søndag, i form av tre øser vann på hodet, eller, der en er særskilt nøye på symbolkraften, i form av tre ganger neddykking, i form av vin og brød. Gode ting alt sammen; både ordet, vannet, vinen og brødet er Skaperens gode gaver til oss og absolutt grunn til glede. Men er det den definitive løsning på alt vi sliter med? Er det veien til det gode liv i fellesskap med Gud og mennesker?

Uansett hva det er, så får vi ikke noe annet, og prøver vi å kave oss fram til noe annet og bedre, så mister vi det alt sammen. Det er det mange som har funnet ut, og Luther var en av dem; derfor kan han også i det sitatet jeg brakte innledningsvis med erfaringens tyngde advare mot enhver form for majestets-spekulasjon. Han prøvde å finne Gud gjennom fromhet og godhet; han prøvde ærlig og redelig å finne Gud i forlengelsen av det beste vi mennesker har å by på. Og han landet i det han selv beskriver som anfektelsenes helvete, for det var aldri mulig for ham å være sikker på at han hadde ytt alt og gjort sitt beste. Og uansett om han skulle være det, så var det ikke kjærlighet og tillit han fant ved reisens slutt; det var bare sukk og stønn over denne Gud som

uansett alltid krevde mer.

Å trenge seg fram til Gud på det sted han ikke vil la seg finne, det er og blir umulig. Det er da også helt unødvendig, for han har allerede kommet hit vi her; han har latt seg føde og blitt et menneske slik vi alle er det. Slik er Gud for oss; slik og bare slik er det han vil la seg finne. Derfor er det ikke annet å gjøre enn å stoppe med strevet og selvforbedringene og la seg selv forme av ham som allerede er kommet hit vi er. Vi skal ikke gå noe sted og vi hverken kan eller skal gjøre noe, for Gud er her vi er og vil selv føre oss fram til det evige livet.

Han gir oss ikke løsningen på alle spørsmål. Gåtene forblir gåter. Men han gir oss seg selv. Han kom, og han kommer. For han som lå i krybben og hang på korset, og som påskedag stod utenfor den tomme graven, han er himmelens og jordens Skaper som holder alt i sin hånd og hver dag gir oss det vi trenger for å leve. Derfor kommer han i dag til oss på den måten han har bestemt at han vil la seg finne. Han kommer i fortellingen om det som skjedde. Og han kommer i vannet, brødet og vinen, som han har velsignet med sitt ord og utstyrt med sitt løfte: "Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir ikke det del i Kristi kropp?" (1 Kor 10,16). Vi innesluttes i den bibelske historien; vi tas med inn i gravens og dødens mørke og føres så ut i oppstandelsens lysglans:"Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham" (Rom 6,8). Av og til synes vi at opplevelsen av mørket er mye sterkere enn opplevelsen av lyset, og vi skjønner ikke at det skulle være mulig å føre oss jordbundne syndere inn i lyset fra den evige Guds rike. Men Jesus har vandret den veien før oss, og han sier at han vil ha oss med.

"Jeg kjenner ingen annen Gud enn han som lå i krybben og som hang på korset." For jeg vet ikke noe annet hverken i meg selv eller i resten av verden som gir meg sikker visshet om hvem eller hvordan Gud er. Men her er han, og han er her for meg. Derfor har jeg her alt det jeg trenger.